

**UNDERVISNINGS
MINISTERIET**
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Dansk A

Studentereksamen

Digital eksamensopgave med adgang til internettet

Onsdag den 24. maj 2017
kl. 09.00-14.00

Indhold

	Side
<i>Opgaver</i>	3
<i>Tekster:</i>	
1. Phie Ambo: <i>Hjemmefronten</i> 	4
2. Lars Holmgaard Christensen: <i>Ondskaben stortrives på Facebook</i>	5
3. Damian Arguimbau: <i>Litteraturen på katastrofekurs</i>	8
4. Rune Lykkeberg: <i>En katastrofe</i>	10
5. Harald Herdal: <i>Blikdåserne</i>	12

Vejledning

Vejledning specielt til dette opgavesæt

Dette opgavesæt indeholder 5 opgaver med tilhørende tekster. Opgaveformuleringerne og de trykte tekster findes i opgavehæftet. På cd'en er opgaver og tekstmateriale anbragt sammen og nummereret på samme måde som i hæftet.

Du skal besvare én af opgaverne.

Brug opgavens titel som overskrift for din besvarelse.

Kildeoplysninger

Oplysninger om kilderne til de enkelte tekster findes i teksternes manchetter på opgavesiderne.

Henvisninger til video- og lydklip

Du kan henvise til dele af video- og lydklip f.eks. ved at angive afspillerens minut- og sekundtal for henholdsvis starten og afslutningen af den del af en tekst, du benytter.

Ortografi og tegnsætning følger originalerne. Trykfejl er dog rettet.

Opgaver

Du skal besvare én af opgaverne 1 – 5. Brug opgavens titel som overskrift for din besvarelse.

1 Hjemmefronten

Skriv en analyserende artikel om *Hjemmefronten*.

Din artikel skal indeholde en analyse og fortolkning af *Hjemmefronten* (tekst 1) , hvor du bl.a. fokuserer på brugen af de filmiske virkemidler og på fremstillingen af nabokonflikterne.

Giv en perspektivering til fx genre eller tema.

I denne opgave *kan* du anvende materiale fra internettet.

2 Debatkulturen på de sociale medier

Skriv en kronik om debatkulturen på de sociale medier.

Din kronik skal indeholde en redegørelse for synspunkterne og en karakteristik af argumentationsformen i *Ondskaben stortrives på Facebook* (tekst 2).

Diskuter synspunkterne.

I denne opgave *skal* du anvende materiale fra internettet.

3 Katastrofemotiver

Skriv et essay om katastrofemotiver i litteratur og film.

Dit essay skal tage udgangspunkt i *Litteraturen på katastrofekurs* (tekst 3) og undersøge forskellige årsager til, at altomfattende katastrofer tematiseres i litteratur og film.

Inddrag eksempler.

I denne opgave *kan* du anvende materiale fra internettet.

4 Dannelse og uddannelse

Skriv en kronik om uddannelsessystemets betydning for dannelsen.

Din kronik skal indeholde en redegørelse for synspunkterne og en karakteristik af argumentationsformen i *En katastrofe* (tekst 4).

Diskuter synspunkterne.

I denne opgave *skal* du anvende materiale fra internettet.

5 Blikdåserne

Skriv en analyserende artikel om *Blikdåserne*.

Din artikel skal indeholde en analyse og fortolkning af *Blikdåserne* (tekst 5), hvor du bl.a. fokuserer på fortælleren og fremstillingen af hovedpersonen.

Giv en perspektivering til fx tema eller litteraturhistorie.

I denne opgave *kan* du anvende materiale fra internettet.

1. Phie Ambo: Hjemmefronten

Dansk dokumentarfilm, 2010.

Uddraget er fra filmens begyndelse (00:00 – 08:08). Hele dokumentarfilmen varer 40 minutter.

Phie Ambo (f. 1973), dansk filminstruktør.

Denne tekst findes kun på cd-rommen

Stillbillede fra *Hjemmefronten*.

2. Lars Holmgaard Christensen: Ondskaben stortrives på Facebook

Teksten er fra Politiken den 13. marts 2016.

Lars Holmgaard Christensen (f. 1971), medieforsker og tidligere forskningschef i sociale medier ved Danmarks Medie- og Journalisthøjskole.

Tegning: Mette Dreyer.

Vi har vænnet os til, at diskussioner i samfundet, som de udspiller sig på sociale medier, handler om at svine hinanden til, udstille det moralsk afskyelige og forfølge fordomme. Et tweet eller en tankeløs opdatering på Facebook kan udløse en opmærksomhedsskabende konflikt, der opmuntrer til både modsvar og forsvar fra samme tankeløse skuffe.

Det sker politikere imellem, når Esben Lunde Larsen¹ går i kødet på Ida Auken². Det sker fra politikere til borgere, når Joakim B. Olsen³ brækker sig over de fattige. Det sker fra befolkning til politikere, når der hovedløst og aktivistisk med hadske kommentarer bliver rundsendt satiretegninger eller billeder af Inger Støjberg⁴, uanset om hun optræder som ond juletræsdekoratør, oppustet hamburgerryg eller på forsiden af en fastelavnstønde. Og endelig sker det mellem os borgere, når vi selv skriver eller tilslutter os forskellige tankeløse facebookopdateringer ved hjælp af likes og kommentarer.

Man kan selvfølgelig vælge at betragte det som en social version af 'The Daily Show'⁵, hvor det hele danner en underholdende livlighed, men flere føler sig efterhånden presset til at trække sig fra sociale medier, og det virker, som om ytringsfriheden, som skal sikre, at vi som samfundsmedlemmer kan ytre os og blive hørt,

¹ *Esben Lunde Larsen*: (f. 1978), medlem af Folketinget for Venstre.

² *Ida Auken*: (f. 1978), medlem af Folketinget for Radikale Venstre.

³ *Joakim B. Olsen*: (f. 1977), medlem af Folketinget for Liberal Alliance.

⁴ *Inger Støjberg*: (f. 1973), medlem af Folketinget for Venstre.

⁵ *The Daily Show*: parodisk amerikansk nyhedsudsendelse, der sendes på tv-kanalen Comedy Central.

er kammet over i det stik modsatte: at ingen længere kan komme til orde, og at tavshed er blevet det nye sort.

Flere studier peger på tavshedens spiral, i forhold til at færre og færre vil blande sig i politiske diskussioner og bidrage med væsentlige indlæg i samtaler om offentlige anliggender, hvis ikke de er sikre på, at dem, de diskuterer med, har lignende holdninger eller deler deres demokratiske idealer. Det betyder i yderste konsekvens, at tåbeligheder og ondsksfulde kommentarer i stadig mindre grad vil blive mødt med kvalificeret modstand. Dermed forsvinder muligheden for at korrigerende enfoldige fordomme.

På sin vis kan man sige, at en shitstorm mod en uretfærdig behandling eller beslutning er en modstand, der kvalificerer til bedre beslutninger.

Et tankeløst tweet eller en opdatering på Facebook kan ofte få samme behandling, hvor afsenderen skal straffes hårdt for fordomsfuld uforsigtighed og tankeløshed. Selve straffeaktionen i disse shitstorme handler sjældent om at gøre nogen klogere, men primært om at skabe tilslutning omkring et gruppetilhørsforhold og et alternativt fordomsfuldt narrativ. Frem for at være et sundt kritisk miljø, der kan fremelske bedre forståelse og ny viden, bliver det til et polariseret miljø, hvor konfliktniveauet kun optrappes.

Det handler derfor ikke kun om, at tonen på de sociale medier er hård, men om, at diskussioner på sociale medier er blevet tømt for fornuftige argumenter.

Ytringsfriheden handler netop om at have tillid til styrken ved fornuftige argumenter, men den tillid er alvorligt svækket. Faktuel viden og rationel fornuft skal man kigge langt efter på de sociale medier – og egentlig i mediebildet generelt.

Politikere, nyhedsmedier og borgere er alle blevet uansvarlige og sløse i deres ytringer. Alt er lige gyldigt i en grad, så vi ikke længere kan skelne fakta fra fiktion, argument fra følelse. Med andre ord: Alt er lige gyldigt.

Når det kommer til ytringsfrihed, virker det ikke, som om nogen rigtig kender det ansvar, som følger med ytringsfriheden eller er parat til at tage et ansvar for, at samtaler og diskussioner kunne afvikles anderledes. Vi må derfor diskutere, hvordan vi får et ansvar tilbage i den ubegrænsede ytringsfrihed, så den ikke blot bliver et tomt mantra, mens tavsheden breder sig, og vi lukker ned som demokratisk debatterende samfund.

Offentlige anliggender blev tidligere debatteret alvorligt, men bliver nu taget mere personligt. Det personlige er samtidig noget, vi søger efter at tilslutte os, og som vi ønsker medløbende anerkendelse for i det offentlige rum og særligt på sociale medier.

Med de sociale medier er der sket en sammenblanding af det personlige og det offentlige. Vi kender efterhånden ikke længere grænserne, og vi risikerer at miste grebet om ansvaret for egne handlinger.

Hvis vi på denne måde ikke er vores egne handlinger bevidst og for dovne til at revidere nedgroede fordomme med ny viden, mister den enkelte ikke kun det personlige ansvar, men det bliver også umuligt som samfund at diskutere offentlige anliggender, fordi vi i samfundet har fået skabt argumentationsresistens og ikke kan eller vil forstå hinanden.

Med ord knytter vi forståelsesbånd, og ytringsfrihed skal sikre, at alle kan komme til orde. Som samfund vil vi gå langt for at sikre denne frihed. Og det skal

vi. Men vi bliver også nødt til at huske, at ligesom alle andre slags frihed handler også ytringsfriheden om friheden til at vælge og ansvaret for at tænke sig om. Selv om vi kan ytre os, skal vi så nødvendigvis gøre det? Selv om vi ved bedre, skal vi så ytre usande budskaber, blot fordi ord også kan konstruere virkeligheder, uafhængigt af fakta?

I diskussioner om grænser for ytringsfriheden havner det oftest i et for eller imod. Ytringsfriheden bliver et absolut, som bliver taget for givet, hvor vi blindt skal tillade alt i ytringsfrihedens navn. Og heroverfor står ytringsfriheden som noget, vi må begrænse, fordi den også kan være grov og ødelæggende. Det handler i begge tilfælde om, at vi overser den enkeltes ansvar og valgfrihed.

Hvis vi som samfund vil have ytringsfrihed, hvor ord skal mødes med ord, og hvor vi skal have tillid til styrken i de fornuftige argumenter, skal vi også tage den alvorligt. Problemet i dag er, at vi i stigende grad er vidne til ytringer, der ikke indeholder fornuftige argumenter, faktisk overhovedet ikke argumenter, men i stedet blot er usammenhængende følelseladede tvangsnarrativer eller sandhedsomskrivninger, der kommer tæt på lystløgne.

Saglige argumenter bliver ikke længere mødt med mere argumentation, men i stedet forsøgt fortrængt med konfliktoptrappende hån, personlige angreb og intolerance.

Ytringsfriheden er ubegrænset, men hvor og hvordan, vi ytrer os, kræver en fornyet opmærksomhed. Og hvem nyhedsmedierne lader kommer til orde, kræver større eftertænkning. Det er en opmærksomhed, der ikke skal sparkes til hjørne med henvisning til, at alle spørgsmål ved ytringsfriheden er et spørgsmål om at give efter for selvcensur. Og selvfølgelig kan der i grove ytringer være argumenter, der må tages alvorligt, men det er netop disse argumenter, der er forsvundet på de sociale medier.

Det er muligt, vi kan ytre os på de sociale medier, men det bliver det grænseoverskridende, det forargelige, det ondskabsfulde, der kommer til orde og fortrænger de fornuftige argumenter, som kan være afsæt for en sund demokratisk udvikling. Det er de ondskabsfulde ytringer, der bliver sensationelle, aktuelle og har det element af konflikt, som kan bruges i de klassiske mediers opmærksomhedsindustri, og som ryger lige ind i sociale nyhedskriterier.

Med andre ord: Tankeløshedens ondskabsfuldhed sælger og skaber opmærksomhed.

3. Damian Arguimbau: Litteraturen på katastrofekurs

Teksten er fra *Weekendavisen* den 5. august 2016.

Damian Arguimbau (f. 1965), litterær agent, redaktør og konsulent, oversætter og forfatter.

Klimakatastrofer og eksperimenter med biologiske våben vil i fremtiden ødelægge kloden, hvis ellers den nyeste bestsellerlitteratur for unge står til troende, for man finder ikke meget håb i disse bøger, tværtimod. Jordens undergang er nært forestående, og vi kan roligt forvente snart at se mennesket fra sin værste side, for fremtiden kommer til at handle om overlevelse. Det er dig eller mig, så enkelt er det. I hvert fald hvis man konsulterer en perlerække af de seneste internationale og nationale bestsellere for unge, hvoraf flere er filmatiseret:

I *Maze Runner*-serien har videnskabsfolk sluppet en virus løs, der forvandler mennesker til gale zombieagtige væsner, der kun er ude på at dræbe dig. De få immune overlever skal være heldige, hvis ikke de skal ende i hænderne på videnskabsfolk, der vil bruge de immunes hjerner som antibiotika for selv at undgå sygdomstegn. I *Divergent*-serien er vi i et post-apokalyptisk¹ Chicago, hvor de overlevende har skabt en stram og overkontrolleret samfundsorden for at undgå, at mennesket igen forårsager en katastrofe. Her forsøger videnskabsfolkene at overtage ledelsen af byen ved at gøre hele ordensmagten til en slags hjernevaskede robotter. I de voldsomt populære *Hunger Games*-bøger befinder vi os i landet Panem, som i virkeligheden er resterne af et USA, hvor hovedstaden er flyttet til Rocky Mountains². Her er ressourcerne blevet små, og eliten i hovedstaden kan nyde frugterne af det, de tilknyttede 12 fattige slavestater kan fremskaffe. I *Legend*-serien befinder vi os også i et fremtidigt USA, som klimaændringer har forandret gevaldigt, og hvor videnskabsfolkene roder med biologiske våben.

Men verden er skam ikke kun af lave i USA. Samme tendens er tydelig i danske bøger, for eksempel den populære *Kloden under vand*-serie, hvor oversvømmelser har gjort det meste af landjorden ubeboelig. En anden serie, *Terra Nova*, har samme klimakatastrofale baggrund. Og *Golak*-serien, Josefine Ottensens³ fabelagtige dystopi, er en sørgelig vandring i en verden ødelagt af menneskets grådighed og egoisme. Her møder vi såvel mennesker som vanskabninger, der er blevet ødelagt af radioaktivitet og videnskabsfolkernes manipulation.

Der er to fælles kendetegn ved tidens dystopier. Det første er, at katastroferne er uhyrlig komplekse, globale og forårsaget af videnskaben og de store virksomheders rovdrift på klodens ressourcer. Det andet er, at heltene ikke er i stand til at redde verden fra dens sørgelige tilstand, men højst sig selv og den lille gruppe, de tilhører.

Det eneste tidspunkt, hvor dystopier har haft en sammenlignelig gennemslagskraft, var i tiden efter Anden Verdenskrig, som i høj grad var båret af angsten for

¹ *post-apokalyptisk*: udspillende sig efter en begivenhed, der har ført til civilisationens sammenbrud.

² *Rocky Mountains*: bjergkæde i den vestlige del af Nordamerika.

³ *Josefine Ottensen*: (f. 1956), dansk forfatter.

atomkatastrofer og totalitære samfund – tænk Orwells⁴ *1984* fra 1949 eller filmen *Abernes planet* (1968), der var baseret på Pierre Boullés⁵ roman fra 1963. Disse dystopier var imidlertid henvendt til voksne, for dengang var børne- og ungdomslitteraturen langt mere opbyggelig, ofte på en politiserende måde, indtil nye, mere anarkistiske toner begyndte at tegne sig fra 1967, hvor Cecil Bødgers⁶ *Silas*-serie, Ole Lund Kirkegaards⁷ *Lille Virgil* og Flemming Qvist Møllers⁸ *Cykelmyggen Egon* blev udgivet.

Pointen her er, at tidligere tiders litteratur for unge slet ikke var så deprimerende som i dag. Næ, dengang kunne man bruge fantasien og kærligheden som en slags redningsplanke, og i rigtigt mange af de dystopiske science fiction-fortællinger af forfattere som Arthur C. Clarke⁹, J.G. Ballard¹⁰ og Ursula K. Le Guin¹¹, som mange unge også kastede sig over, lykkedes det rent faktisk heltene at redde verden. Der var ikke denne »det er dig eller mig«-mentalitet, men mere en »os og dem«-tankegang, der åbnede for en udvej, videnskabsfolk var ikke skurke, og man havde ikke en forståelse af, at planeten allerede var på vej mod den sikre ødelæggelse på grund af menneskers overforbrug. Det var krig, man frygtede, og det kunne man kæmpe mod.

Det kan selvfølgelig være, at den dystopiske trend i ungdomslitteraturen blot er at betragte som en undskyldning for at skabe flotte scener og kulisser uden at skulle opfinde en fantasyverden med mærkelige dyr og planter. Men det flugter mere med dystopiens pessimisme at se trenden som en omfavelse af elendigheden – man bekræfter de unge i, at verden er blevet for kompleks, at klimakrisen er uundgåelig, og at videnskaben vil forårsage menneskehedens fald. Med sin markante fokus på action og den enkeltes overlevelse ender genren med at pacificere de unge og fortælle dem, at de lige så godt kan opgive med det samme: Verden går under, og du kan ikke gøre en disse ved det, så sørg for at være stærk, så du kan klare det.

⁴ *Orwell*: George Orwell (1903-1950), britisk forfatter.

⁵ *Pierre Boullé*: (1912-1994), fransk forfatter.

⁶ *Cecil Bødger*: (f. 1927), dansk forfatter.

⁷ *Ole Lund Kirkegaard*: (1940-1979), dansk forfatter.

⁸ *Flemming Qvist Møller*: (f. 1942), dansk forfatter.

⁹ *Arthur C. Clarke*: (1917-2008), britisk forfatter.

¹⁰ *J.G. Ballard*: (1930-2009), britisk forfatter.

¹¹ *Ursula K. Le Guin*: (f. 1929), amerikansk forfatter.

4. Rune Lykkeberg: En katastrofe

Teksten er fra Politiken den 16. januar 2016.

Rune Lykkeberg (f. 1974), dansk journalist og redaktør.

Nu bliver vi dummere. Det kan godt være, du ikke selv mærker det, og mange er ligeglade, fordi det ikke gør en forskel for dem personligt. Men et samfund er mere end en samling af isolerede mennesker, og som et fællesskab af tanker bliver Danmark dummere, efter at Københavns Universitet har annonceret, at de ikke vil optage flere studerende på klassisk græsk i 2016. Det lyder ikke voldsomt, men det vil givetvis føre til nedlæggelse af studiet.

Vores tænkning kommer fra det antikke Grækenland: Filosofien har siden Platon, Sokrates og Aristoteles¹ været i stadig dialog med disse første tænkere. Og vi kan i dag ikke helt forstå vores egne tanker, hvis vi ikke har adgang til de oprindelige spørgsmål, som den er et svar på.

Studiet af det antikke Grækenlands sprog og samfund er således ikke kun historisk væsentligt som fundament for vores vestlige samfund. Det er også afgørende for vores forståelse af verden i dag, at vi ikke kender det sprog, som den store dialog blev indledt på, og de samfund, hvor der blev eksperimenteret med demokrati. Det er en katastrofe, at det fag på Københavns Universitet ser ud til at forsvinde. I øvrigt er katastrofe et græsk ord, som betegner et vendepunkt i en tragedie, demokrati et andet oldgræsk ord for folkestyre, og dialog er et tredje oldgræsk ord for samtale. Ikke kun vores tænkning kommer fra det antikke Grækenland. De første tragedier kommer derfra, ligesom den vestlige litteraturhistorie er en fortælling, der indledes med Homers² langdigte 'Odysseen' og 'Iliaden'.

Arven fra antikken er ikke kun noget, vi tænker over. Det er derimod noget, vi tænker med.

Det er klart, at klassisk græsk ligesom tibetologi, tyrkisk, polsk, Balkan-studier og eskimologi er små fag med relativt få studerende. Det er også klart, at det også for nogle af de fag kan være svært for de studerende at finde arbejde. Men kan man overlade landets videnskabspolitik til de svingende lyster og interesser hos en ungdomsgeneration? Og er det markedets efterspørgsel, som skal diktere, hvad vi skal vide, undersøge og forske i? Universiteternes opgave er ikke kun at servicere arbejdsmarkedet med kompetent arbejdskraft og unge mennesker med spændende selvrealisering. Det er også at forske i det, vi skal og vil vide noget om. Det tager lang tid at opbygge forskningsmiljøer og udvikle forskere, men det kan ødelægges på kort tid. Københavns Universitet er endda på klassisk græsk privilegeret med imponerende forskere, som vores regering kunne være stolte af.

Men hvis vi overlader det til en enkelt generations interesser at afgøre, hvad der skal forskes i, kommer vi til at tage friheden fra de næste generationer til at gå ind i de samtaler, som har foregået intenst over århundreder, og til at træde ind i de felter, som er blevet undersøgt omhyggeligt i lige så lang tid.

¹ *Platon, Sokrates og Aristoteles*: (427-347 f.v.t., 469-399 f.v.t. og 384-322 f.v.t.), de tre mest kendte filosoffer fra antikkens Grækenland.

² *Homer*: det græske digternavn, som helt fra antikken tillagdes de to store episke digte *Iliaden* og *Odysseen*, der står som de første i græsk og dermed i europæisk litteratur.

Vi skal selvfølgelig have en uddannelsespolitik, som sikrer, at vi uddanner unge mennesker til at realisere sig på arbejdsmarkedet og bidrager til fællesskabet. Og undgår, at for mange bliver økonomisk overflødige.

Men vi skal også have en videnskabspolitik, som afgør, hvad vi som fællesskab skal vide noget om. Den viden er ofte ikke direkte relevant for andre end ganske få mennesker, og noget af den kan ikke omsættes til noget, som kan sælges. Men det er afgørende for enhver nation, at vi som fællesskab har den viden, og det er væsentligt, at den er tilgængelig for dem, som vil vide mere.

Regeringen har et politisk ansvar for ødelæggelsen af videnskaberne, fordi den har pålagt universiteterne hårde besparelser. Men Københavns Universitet har også et ansvar for tabet af indsigt, fordi man der prioriterer deres egne ressourcer.

Det er latterligt, at vi har en videnskabsminister, som advarer mod konkurrencestaten og efterlyser dannelse, og vi har en kulturminister, som taler om, hvor utrolig vigtigt det er, at vi kender vores egen kultur og historie. Og der er en fælles besættelse af vores egne værdier og vores eget fundament. Og så lukker vi studiet af det samfund og de sprog, som er grunden for det hele.

Heldigvis har vi stadig forskningen i klassisk græsk ved Aarhus Universitet og på Syddansk Universitet. Igen kan vi konstatere, at provinsen tager det store ansvar for dannelse i Danmark.

Men se engang på København, hvor rig, dyr og smuk byen er blevet. Luksusbutikker, vidunderlig arkitektur og de lækreste restauranter. Og tænk så: Her er man for fattig til at undersøge de største spørgsmål, som de oprindeligt blev stillet.

5. Harald Herdal: Blikdåserne

Teksten er fra Bisser og andre fortællinger, 1948.

Harald Herdal (1900-1979), dansk forfatter.

I julidagens soldirrende klarhed synede en mand mørk og tydelig på landevejen. En sort skikkelse i middagssolens skære lys. Han bevægede sig frem som med en slags hop der lige satte ham rask hen ad vejen, en besynderlig gangart og helt hans egen.

En lille avispakke, omviklet med meget seglgarn¹, dinglede lidt neden for hans
5 hofte, fastgjort i en snor han hade bundet om livet og som samtidig holdt sammen om hans kæmpestore frakke der blæste som et vindbugnende sejl om hans lille krop. Han lignede en slags telt der bevægede sig og gik. Benklæderne var korte og lasede, man så de bare ben der slubrede i et par altfor store, udtrådte støvler. Hele hans sølle forhutlede og skrøbeligt lille skikkelse druknede i den farveløse iturev-
10 ne frakke.

Men en blød lysegrøn hat sad mærkeligt fast på hans lille spidse hode, og under den sås to grå hårduske, flettede med groft sejlgarn der endte i et par sløjfer. Hans ansigt var en bunke brunligt skæg, af dette tonede frem en skinnende rød næse og små agtsomme pindsvineøjne der lyste som glasperler i et udstopet dyr.

15 Han var et lille særegent menneske med helt sit eget præg. Mens han stejlede af med sin mærkelige gang og med ikke ringe fart mumlede han en mængde til sig selv, hastigt og uden ophold.

Der var ikke andre end ham på den store brede vej mellem åbne marker og bredt fladt land. Han hade aldeles ikke noget at skynde sig efter, absolut ikke
20 travlt, troede det heller ikke selv men gjorde tværtimod ofte sig selv opmærksom på at det ikke hastede. Men han hade een gang for alle erhvervet sig dette gangtempo der nærmede sig løb, fastholdt det – eller kunne ikke andet, og fraveg det kun gennem byerne.

Dér færdedes han med øm forsigtighed, sky, nervøs, urolige trækninger i det
25 smule ansigt som sås, bekymrede øjne. Der gik han egentlig yderst langsomt og altid inde nær husene. Altid påpasselig, agtpågivende – og ængstelig. Man ved jo aldrig! Hunde og den slags!

Kun på fri landevej hoppede han frem i sin frie og glade fart, med fornøjede og alt seende øjne, yderst elskværdig overfor blomster, regnorme og fuglesang.

30 Han hadede hunde, heste, køer og mest får med en grædefærdig angst.

Høns bibragte ham en ydmyg følelse, en slags udslettelse, i deres nærhed udstrålte hans små øjne ærbødighed og beundring; han bukkede altid for haner.

Tog hastigt – og forsigtigt hatten af, den var fastsat med elastik, idet han ligesom undskyldte sin travlhed der ikke tillod ham at standse, og ilede videre. Et
35 paradissyn farvede da hans sjæl så den blev smuk.

O! – at se høns!

At høre haner gale!

Vidunderligt. Vidunderligt!

Verden skøn.

40 Og så skyerne deroppe!

¹ *sejlgarn*: sejlgarn, snor af plantefibre.

Hans sind skælvede, han smilte, de grå øjne var klare og fulde af glans.
Blomster ved vejkanten, især de lidt forpjuskede og vejstøvede, rørte ham dybt,
han mumlede noget til dem og fór videre.

Nu skinnede solen fra en klar blå sommerhimmel.

45 Også dette glædede ham usigeligt.

Det fik ham til at gentage loven, han fremmumlede den i en bevæget og
besværgende tone:

Aldrig på lossepladser, skarndynger, møddinger;
aldrig i nærheden af gårde, huse, i byer.

50 Kun på landeveje, på marker, i skovene,
men aldrig i udkanten eller ved festpladser.

Dette var loven.

Hans sind svulmede højtideligt under fremsigelsen. Små tårer trængte frem i
hans gamle, betændte øjne, han nikkede af salighed, følsomhed og rørelse, mens
55 han stejlede afsted i vejkanten, nær grøften, og stadig mumlede.

Det var en lille rytme, en sang, som han løb til.

Han kløede sig energisk i håret, lidt over den venstre fletning, holdt farten, ryn-
kede den lille næse der virkelig var som en lille fast violetrød rose, smaskede med
farveløse, sprukne læber i skægget, frembragte nu små smæk, som om han smagte
60 på noget, gav en underlig gurglende lyd fra sig – skottede til alle sider, så sig
hastigt om, var ene, så ikke nogen, og stak pludselig i et fjollet rend...

Standsede forpustet og svedig op, pustede, kom til at hoste, snappede efter
været, stod stille med noget næsten vildt i blikket og stakåndet. Da udtrykte hans
lille ansigt tilfredshed, han frembragte glade lyde og så sig alvorligt om. Der var
65 hverken mennesker eller dyr, kun marker, åbent land, fri vej.

Over ham hedede det store solskin.

Det var som om han blev angst, eller bare atter usikker.

Og han så sig atter om.

Nuvel – han hoppede i været, kom ned igen, satte atter fra, svævede et nu i
70 rummet, i solskinnet, flyvende mellem insekter, – ned igen, op, ned, op, ned, op,
ned...

Han var som beruset af fryd.

Ud af de store frakkeærmer der faldt ned når han strakte armene op kom små
snavsede hænder med fine stilkede fingre der krummede sig som tynde fugleklør
75 og bevægede sig som om de greb i luften efter noget at holde sig fast i. Han vifte-
de med armene som var det vinger og udstødte små, henrykte hyl.

Øjnene stod blanke og stille i hårkrattet, han blev forpustet og anstrengt, og
måtte holde op...

Oppe i den blå flimrende solluft hørte han lærkerne.

80 Nu var det som om han så noget særligt. Med små dansetrin bevægede han sig
frem mod det han så, øjnene fastholdt det, han nærmede sig – drog sig tilbage,
legede, var dristig, var bange, var modig, forskrækket, flygtede på skrømt, angreb
og flygtede...

Og så sig pludselig om, som bange for at blive overrasket af nogen.

85 Og alt skete på den brede, støvede landevej mellem havre- og rugmarker, under
en blå himmel med solens hvide ild højt oppe.

Han stod stille og lurede som en kat. Morede sig kosteligt over sit indfald, og så så vild ud, viste tænder, knurrede – var i næste øjeblik mild igen, venlig, det var jo kun spøg at han agerede vred, kun spøg, som han nu næsten gjorde afbigt for² ...

90 Så endelig kastede han sig med små hyl og gribeklare hænder over en lille blank blikdåse der lå og blinkede i græsset yderst ved rugens strå. Det var en aflang bolsjedåse, han stod med den i hænderne, rolig, tavs, andægtig; hans hænder kærtegnede dåsen, han kælede for dens form.

Han var et lykkeligt menneske.

95 I vejkanthen lå det halve af en avis, han tog den, bladede i den som om han ledte efter noget, bladene klæbede sammen, den hade ligget der et stykke tid, nu fandt han det, datoen:

Onsdag den 27. juni.

Længere henne var et par buske, han satte sig i skyggen af dem og gav sig hen i 100 fordybelse, intens tilegnelse af den fundne dåse. Hans liv hade sit dybeste indhold, hans tilværelse mening, han hade nået et mål og var lykkelig. De store herregårdsmarker var rolige om ham, kornet stille, stråene ubevægelige, arrene endnu lette, solskinet åbent. og middagsglødende, lærker, insekter, myrer...

Han sad i sin store frakke, og halvnøgen under den, han sad og så lykkelig på 105 blikdåsen.

Sjælland over havde han blikdåser, mængder af blikdåser, samlinger gemte ved moser, ved små søer og andre fredelige steder ... Bevidstheden om dette fyldte ham med fred. *Hans* tilværelse var ikke uden mening; han hade noget at leve for!

Og ellers går det ikke!

110 Med ryggen til kornet sad han og gav sig hen i sine tanker. For han tænkte nemlig. Det trode folk måske ikke. Han var et tænksomt menneske, nemlig; ikke en almindelig bisse³, aldeles ikke!

Hans liv hade indhold, mening, mål; han levede – *ingenlunde*, nikkede han til sig selv, *ingenlunde* et planløst, meningsløst liv. Aldeles ikke.

115 Aldeles ikke, gentog han med sin lille forknytte, tynde, men nu og da energiske stemme. Han dunkede sin lille fine hånd i græsset, men tog sig i det som hade han gjort noget fortræd. De andre – de andre der gik på landevejen, grinede af ham, gjorde nar, hujede, grinte... Hva faen, samle på blikdåser, det ka sku da ethvert kvaj! ... Og til hvad – til hvad nytte?

120 Han gottede sig. For de hade ret – de anede ikke hvor de hade ret: samle på blikdåser, det kan ethvert kvaj. Han nikkede. Men nu lyste hans ansigt af en viden der kun var hans. Men samle efter loven – efter loven! – det er noget andet! Noget helt andet.

Nemlig.

125 Han nikkede og så meget bestemt ud, en mand med sin mening, og rede til at kæmpe for den.

Og han lo.

Haha!

For hvad vidste de om loven?

² *gjorde afbigt for*: handling, hvormed man (ydmygt) har erkendt, at man har begået en forseelse, og evt. forsøger at rette op på den.

³ *bisse*: landevejsridder, hjemløs, der går på vejene.

130 Intet.
Ikke det mindste.
Nemlig.
Men her sad han ved en rugmark, solskin og sommer, og med en fin guldblank bolsjedåse i hånden – og loven i sit hjerte.

135 Hans øjne lyste af triumf.
Med øjne og hænder kælede han for sit fund. Han løftede æsken i været, og se den glitrede i lyset og solskinnet. Den lugtede endnu af bolsjer. Det mindede ham. Han tog hastigt flasken frem og drak hurtigt en to tre slurke, hostede lidt, og trak været ...

140 Sagen var jo klar, soleklar.
Se nu blomsterne ... Eller dyrene ... Har de ikke deres at sørge for? Er der ikke mening med deres liv? Kan man ikke se det med sine egne øjne?
Nå.
Må jeg så spørge: skal der ikke være en mening med ens liv? Hvad er man
145 ellers til for?
Han knejsede i al sin ydmyghed og så sig udæskende om som ventede han et svar, en indvending.
Han indrømmede:
Det kan godt være at der ikke er mening med det hele, og at man bare er til,
150 lever og skal dø... Men det hjælper ikke. For så må man *selv* lave sig en mening med livet og tilværelsen. Man kan ikke sådan rende rundt uden nogetsomhelst.
Han hade det så dejligt at han – forsigtigt, yderst forsigtigt: for det var lidt omstændeligt! – tog hatten af. Håret var rødt og grånet, sirlig delt i en skilning i midten, flettet i nakken...

155 Øjnene var fiffige og lune, og sad i det hårede vildnis hvor også den røde næse skinnede frem. Han kom til at puffe til pakken han altid bar på sig, altid passede så omhyggeligt på, skønt der aldeles ikke var noget i den.
Hvor tit blev han ikke spurgt hvad der var i den?
Ingenting.

160 De andres måben glædede ham inderligt.
Hvad faen render du rundt med den for?
Han lo bare venligt til dem – slet ikke stolt, ydmygt snarere, men som den ler der har sit som andre ikke forstår – hvad de ikke kan gøre for.
Solen skinnede, han la sig tilbage og lå og kikkede tilfreds op i himlen. Han
165 blev eet med den øvrige natur og lå længe og pillede sig alvorligt i næsen og så tankefuld ud.
Med eet satte han sig hurtigt overende og nikkede.
Han samlede på blikdåser altså.
Det var blevet hans mål og gav hans tilværelse mening.

170 Hvad gør andre?

Anvendt materiale (til brug for Copydan):

Phie Ambo: *Hjemmefronten*.

Danish Documentary Production, 2010.

Bringes i henhold til aftale mellem Undervisningsministeriet og Copydan.

Lars Holmgaard Christensen: *Ondskaben stortrives på Facebook*.

Politiken den 13. marts 2016.

Tegning: Mette Dreyer.

Damian Arguimbau: *Litteraturen på katastrofekurs*.

Weekendavisen den 5. august 2016.

Rune Lykkeberg: *En katastrofe*.

Politiken den 16. januar 2016.

Harald Herdal: *Blikdåserne*.

Udvalgte fortællinger (v. H.M. Berg).

Borgen, 1967.